

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Środowiska

KSI-4101-008-03/2014
P/14/070

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/070 Efekty działalności instytutów badawczych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Departament Środowiska.
Kontrolerzy	Kinga Poprzycka-Harczuk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92761 z dnia 27 października 2014 r. Monika Skrzypiec, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92762 z dnia 27 października 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa, zwany dalej: „PIG-PIB” lub „Instytutem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Roman Smółka, Kierownik Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, zwany dalej: „Kierownikiem PIG-PIB” ¹ . (dowód: akta kontroli str. 5-7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości² efekty działalności Instytutu w latach 2010–2014 (I półrocze).

Formułując pozytywną ocenę NIK uwzględniła w szczególności: działania Instytutu w zakresie rozwoju kadry naukowej polegające na posiadaniu uprawnień do nadawania stopni i tytułów naukowych (w badanym okresie nadano dziewięć stopni naukowych doktora, dziewięć doktora habilitowanego oraz zakończono osiem postępowań o nadanie tytułu profesora), wysoką liczbę cytowań przypadających na jednego pracownika prowadzącego badania naukowe (wynoszącą w latach 2010–2013 2,75, 2,82, 2,46, 2,12), organizację 154 konferencji międzynarodowych i krajowych, uzyskanie m.in.: sześciu nagród (przyznanych m.in. przez Prezesa Rady Ministrów i Ministra Środowiska), tytułu Laureata Konkursu Innowacja Roku 2013, dobrą sytuację finansową Instytutu³ oraz prawidłowe wykorzystanie środków na działalność statutową i realizację projektów.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- niedokonywaniu oceny okresowej dorobku naukowego i technicznego pracowników Instytutu, w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki z dnia 21 września 2001 r. w sprawie sposobu dokonywania okresowych ocen dorobku naukowego

¹ Od dnia 15 kwietnia 2008 r. do dnia 4 lipca 2014 r. funkcję Dyrektora PIG (od 2009 r. PIG-PIB) pełnił prof. dr hab. Jerzy Nawrocki.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Pomimo zmniejszającego się w latach 2010–2012 zysku oraz odnotowanej w 2013 r. straty (co było spowodowane sposobem rozliczania kosztów pośrednich związanym ze specyfiką funkcjonowania Instytutu).

i technicznego pracowników naukowych zatrudnionych w jednostkach badawczo-rozwojowych⁴, a od dnia 1 października 2010 r. w terminach określonych w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych⁵;

- nieokreśleniu, w okresie od 1 października 2010 r. do 5 sierpnia 2013 r. trybu oceny okresowej w formie regulaminu, co stanowiło naruszenie art. 44 ust. 4 ustawy o instytutach badawczych;
- niezawarciu umów o zakazie konkurencji z pracownikami Instytutu (z trzema na 20 poddanych analizie), co stanowiło naruszenie art. 47 ust. 5 ustawy o instytutach badawczych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działalność naukowa i wdrożeniowa instytutów badawczych

Opis stanu
faktycznego

1.1. Zarządzeniem nr 3 z dnia 1 lutego 2011 r. Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego wprowadził do stosowania wieloletni plan działalności Instytutu pn. „Strategia działania Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego w latach 2010–2015”.

W dniu 10 marca 2010 r. Rada Naukowa PIG–PIB pozytywnie zaopiniowała „Strategię działania Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego w latach 2010–2015”, zwaną dalej „Strategią...”.

W „Strategii...” określono, iż jej celem jest wyznaczenie priorytetowych kierunków prac i badań oraz rozwoju kadry PIG. Ponadto, dokument ten wyznaczał następujące strategiczne kierunki prac i badań geologicznych PIG-PIB: wykonywanie na najwyższym poziomie zadań państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej; praca na rzecz zwiększenia dostępności do wszelkiego rodzaju informacji geologicznej w celu wsparcia procesów decyzyjnych i kształtowania opinii społeczeństwa; rozwój badań interdyscyplinarnych prowadzący do lepszego zrozumienia procesów zachodzących w środowisku i zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych oraz oceny potencjalnego wpływu zagrożeń naturalnych i antropogenicznych; dalszy rozwój współpracy z partnerami zewnętrznymi w celu zwiększenia jakości produktów i wpływu dostarczanych informacji geologicznych na społeczeństwo; aktywny udział w kształtowaniu wiedzy z różnych dziedzin nauk o Ziemi; popularyzacja wyników prowadzonych prac oraz zwiększenie ich użyteczności ekonomicznej i społecznej.

W „Strategii...” w rozdziale pn. „Nowe wyzwania i rozwój strategicznych kierunków badań” określono działania uwzględniające specyfikę działalności Instytutu. W „Strategii...” nie wyznaczono osób odpowiedzialnych za realizację celów⁶. Cele i zadania wskazane w „Strategii...” były zgodne z zakresem działalności, wynikającym ze statutu PIG. W „Strategii...” zapisano, iż dokument został opracowany na podstawie wytycznych dyrektora PIG–PIB, po konsultacjach z podsekretarzem stanu w Ministerstwie Środowiska, Głównym Geologiem Kraju. W „Strategii...” wskazano, iż głównym obszarem odniesienia były „Kierunki działań Ministerstwa Środowiska w zakresie poszczególnych dziedzin geologii

⁴ Dz.U. z 2001 r. Nr 113, poz. 1212. Rozporządzenie uchylone z dniem 1 października 2010 r.

⁵ Dz.U. Nr 96, poz. 618 z późn. zm. Ustawa obowiązuje od 1 października 2010 r.

⁶ Odpowiedzialność osób za realizację celów wynikała ze struktury organizacyjnej PIG.

w latach 2008–2015”. W „Kierunkach badań w dziedzinie geologii surowcowej na lata 2009–2015” zostały określone trzy podstawowe kierunki działań: 1) racjonalne gospodarowanie posiadaną bazą zasobową i jej rozpoznawanie; 2) ochrona złóż kopalin; 3) gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji geologicznej. W „Strategii...” podano, że działania Instytutu w dziedzinie zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski zmierzają do zabezpieczenia surowców energetycznych niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania i rozwoju państwa. Dotyczą one zarówno ustalenia perspektyw występowania, dokumentowania, poszukiwania i magazynowania surowców na potrzeby energetyki konwencjonalnej, w tym badań nad alternatywnymi metodami ich eksploatacji, jak również rozwoju energetyki opartej na zasobach odnawialnych. Ponadto, działania Instytutu obejmują m.in. prace na rzecz ochrony złóż kopalin w aspekcie planowania i rozwoju przestrzennego, ze szczególnym uwzględnieniem programu UE Natura 2000 oraz instrumentów prawnych i legislacyjnych. Zadania realizowane przez PIG wpisywały się w ww. kierunki działań określone przez Ministerstwo Środowiska. I tak, np. w zakresie racjonalnego gospodarowania posiadaną bazą zasobową i jej rozpoznawaniem realizowano w Instytucie, m.in. następujące tematy: „Przygotowanie materiałów, prowadzenie rejestru zasobów i wydawanie bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych”, „Opracowanie bilansu zasobów perspektywicznych kopalin Polski”, „Weryfikacja stanu wiedzy o złożach złota wraz z aktualizacją ocen perspektyw złożowych”.

(dowód: akta kontroli str. 8-78, 140-147, 174-177, 221-237)

W badanym okresie w Instytucie opracowano plany prac Państwowej Służby Geologicznej, zwanej dalej PSG, na 2013 i 2014 r. Zgodnie z porozumieniem z dnia 11 października 2013 r. zawartym pomiędzy NFOŚiGW a KZGW, w sprawie ustalenia zasad współpracy przy dofinansowaniu ze źródeł Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zadań państwowej służby hydrogeologicznej, nadzorowanej przez Prezesa KZGW, w Instytucie opracowano plan prac Państwowej Służby Hydrogeologicznej, zwanej dalej PSH, pn. „Lista zadań państwowej służby hydrogeologicznej do realizacji od 2015 roku”. W wyjaśnieniach Kierownik PIG–PIB podał m.in., że: „Zgodnie z tym porozumieniem Prezes KZGW do dnia 30 marca danego roku przedkłada plany prac PSH planowane do finansowania w roku następnym. W bieżącym roku taka procedura została zrealizowana. Przed rokiem 2013 nie było tego typu uregulowań. Prezes KZGW sprawował nadzór nad realizacją zadań PSH, wynikający z ustawy Prawo wodne, w trybie uzgadniania i opiniowania wniosków na realizację zadań PSH (...)”.

(dowód: akta kontroli str. 87-99, 189-216, 338, 430-455, 436-455)

W kontrolowanym okresie w PIG–PIB nie sporządzono rocznych planów działalności Instytutu. Z protokołów z posiedzeń Rady Naukowej PIG–PIB⁷ wynika, iż brak ww. planów uniemożliwiał Radzie Naukowej Instytutu dokonanie pełnej i przedmiotowej oceny corocznych sprawozdań z działalności PIG. W wyjaśnieniach Kierownik PIG–PIB podał, że: „Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych nie przewiduje procedury opiniowania lub zatwierdzania planów prac państwowej służby hydrogeologicznej oraz państwowej służby geologicznej przez Radę Naukową. W związku z powyższym, nie przedstawiano Radzie Naukowej przedmiotowych planów. Państwowy Instytut Geologiczny

⁷ Protokół nr 3/2011 z dnia 15 czerwca 2011 r., protokół nr 3/2012 z dnia 31 maja 2012 r., protokół nr 3/2013 z dnia 20 czerwca 2013 r., protokół nr 3/2014 z dnia 28 maja 2014 r.

– Państwowy Instytut Badawczy pełni funkcję państwowej służby hydrogeologicznej na mocy ustawy Prawo wodne, gdzie jako organ nadzorujący wskazany jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Natomiast w przypadku państwowej służby geologicznej na mocy ustawy prawo geologiczne i górnicze organem nadzorującym jest Minister Środowiska”.

(dowód: akta kontroli str. 100-139, 189-216, 429-481)

W latach 2010–2014 (I półrocze) PIG–PIB nie podejmował działań związanych z przekształceniem lub restrukturyzacją w rozumieniu rozdziału 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. *o instytutach badawczych*.

(dowód: akta kontroli str. 8-18)

1.2. W dniu 17 lutego 2011 r. Rada Naukowa Instytutu uchwaliła statut Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego. Statut Instytutu został zatwierdzony w dniu 24 lutego 2011 r. przez Ministra Środowiska. PIG–PIB dostosował statut w terminie określonym w art. 54 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. *Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*⁸ (w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. *o instytutach badawczych*, tj. do dnia 1 kwietnia 2011 r.). Zgodnie z art. 6 ust. 2 oraz art. 43 ust. 7 ustawy *o instytutach badawczych*, statut określał przedmiot i zakres działalności Instytutu, tryb przeprowadzania i ogłaszania konkursu na pracowników naukowych. Przedmiot i zakres działalności Instytutu odnosił się do wszystkich trzech obszarów podstawowej działalności, określonych w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 powyższej ustawy, tj. prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, przystosowywania wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki oraz wdrażania wyników badań naukowych i prac rozwojowych. Statut Instytutu rozróżniał typy działalności podstawowej, określone w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 ustawy *o instytutach badawczych*, uwzględniając specyfikę działalności Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 79-86)

1.3. Zatrudnienie w PIG–PIB na dzień 31 sierpnia 2014 r. wynosiło 860,35 w przeliczeniu na pełne etaty i w porównaniu do stanu na 31 grudnia 2010 r. (785,66) wzrosło o 74,69 etatów. Wzrost zatrudnienia nastąpił w grupie pracowników inżynieryjno-technicznych o 56,55 etatów (do 520,22 etatów), pracowników administracyjno-ekonomicznych o 19,82 etaty (do 107,85 etatów), w grupie pozostałych pracowników – o 5,75 etatu (do 38 etatów) oraz w grupie pracowników naukowych o 0,82 etaty (do 104,53 etatu). Zmniejszyła się natomiast liczba zatrudnionych pracowników badawczo-technicznych o 8,25 etatu – do 89,75 etatów.

Liczba pracowników ogółem w PIG–PIB na dzień 31 sierpnia 2014 r. wynosiła 875 pracowników i w porównaniu do stanu na 31 grudnia 2010 r. (801 pracowników) wzrosła o 74 pracowników. Liczba pracowników prowadzących badania naukowe⁹ wynosiła na dzień 31 grudnia 2010 r. 496, co stanowiło 61,9% wszystkich pracowników a na dzień 31 sierpnia 2014 r. wynosiła 499, co stanowiło 57% ogółu zatrudnionych.

⁸ Dz.U. Nr 96, poz. 620 z późn. zm.

⁹ W PIG–PIB pracownicy mogą w tym samym roku brać udział zarówno w pracach o charakterze badawczo-naukowym, jak również realizować zadania państwowej służby geologicznej, państwowej służby hydrogeologicznej oraz przedsięwzięcia o charakterze komercyjnym, nie mające charakteru prac badawczo-rozwojowych.

Na koniec 2011 r. PIG–PIB zatrudniał 105 pracowników naukowych w pełnym wymiarze, w tym: 11 profesorów zwyczajnych, 27 profesorów nadzwyczajnych, 62 pracowników posiadających stopień naukowy (w tym jednego doktora habilitowanego, 58 doktorów oraz trzech doktorów inżynierów) oraz czterech pracowników z tytułem zawodowym (trzech magistrów i jednego magistra inżyniera – asystentów). Według stanu na dzień 31 sierpnia 2014 r. PIG–PIB w pełnym wymiarze zatrudniał 107 pracowników naukowych, w tym: 13 profesorów zwyczajnych, 24 profesorów nadzwyczajnych, 66 pracowników posiadających stopień naukowy (w tym jednego doktora habilitowanego, 61 doktorów oraz czterech doktorów inżynierów) oraz dwóch magistrów i dwóch magistrów inżynierów (asystentów). Średnia wieku pracowników naukowych zatrudnionych na stanowiskach asystentów i adiunktów w 2014 r. wynosi odpowiednio 36 i 49 lat i w porównaniu do 2011 r. (37 i 49) uległa niewielkiemu obniżeniu w odniesieniu do asystentów. Średnia wieku w grupie profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych w 2011 r. (łącznie 38 osób) wynosiła odpowiednio 63 i 59 lat, a w 2014 r. (łącznie 37 osób) wyniosła odpowiednio 64 lata i 60 lat. W latach 2015–2018 trzech profesorów nadzwyczajnych, trzech profesorów zwyczajnych oraz czterech adiunktów nabydzie uprawnienia emerytalne.

Koszty wynagrodzeń wynosiły: w 2010 r. – 58.960,9 tys. zł, w 2011 r. – 59.860,0 tys. zł, w 2012 r. – 57.558,4 tys. zł, w 2013 r. – 61.790,4 tys. zł i 39.865,5 tys. zł za osiem miesięcy 2014 r. W podanych wyżej kosztach, wynagrodzenia pracowników naukowych stanowiły od ok. 16 do ok. 19,1%.

(dowód: akta kontroli str. 238-240, 245)

W badanym okresie Dyrektor PIG–PIB wydał, na podstawie art. 47 ustawy o *instytutach badawczych*, dwa zarządzenia¹⁰ dotyczące dodatkowego zatrudnienia pracowników naukowych, badawczo-technicznych i inżynieryjno-technicznych, w których zobowiązał pracowników m.in. do składania oświadczeń określających, czy Instytut jest ich podstawowym czy dodatkowym miejscem pracy; pracownik chcący podjąć dodatkowe zatrudnienie był zobowiązany uzyskać zgodę Dyrektora Instytutu; podjęcie dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy lub prowadzenie działalności gospodarczej bez uzyskania wcześniejszej zgody dyrektora, stanowiło podstawę do rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem. Spośród 20 pracowników Instytutu, którzy w badanym okresie wnioskowali do Dyrektora Instytutu o zgodę na dodatkowe zatrudnienie w ramach stosunku pracy lub prowadzenie działalności gospodarczej, czterech pracowników nie otrzymało powyższej zgody. W uzasadnieniu Dyrektor Instytutu podał, iż wskazana przez nich działalność stanowiła działalność konkurencyjną wobec działalności pracodawcy określonej w statucie.

(dowód: akta kontroli str. 8-18c, 260-304)

W 2013 r. Rada Naukowa Instytutu dokonała oceny okresowej pracowników naukowych oraz badawczo-technicznych. Spośród 172 pracowników poddanych ocenie: 33 uzyskało ocenę wyróżniającą, 37 pracowników uzyskało ocenę bardzo dobrą, 54 pracowników dobrą,

¹⁰ Zarządzenie nr 21 Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego z dnia 12 października 2010 r. w sprawie dodatkowego zatrudnienia pracowników naukowych, badawczo-technicznych i inżynieryjno-technicznych. Zarządzenie nr 8 Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego z dnia 28 stycznia 2013 r. w sprawie podstawowego miejsca pracy oraz wykonywania dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy przez pracowników naukowych, badawczo-technicznych i inżynieryjno-technicznych oraz zaliczania tych pracowników do liczby osób zatrudnionych w Instytucie przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych.

32 pracowników dostateczną, a 16 mierną. Przyczyną uzyskania ocen miernych była mała ilość punktów otrzymana za poszczególne działalności wykazane w karcie oceny. Zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego nr 27 z dnia 6 sierpnia 2013 r. w sprawie ustalenia regulaminu przeprowadzenia oceny okresowej pracowników naukowych i naukowo-badawczych w Państwowym Instytucie Geologicznym – Państwowym Instytucie Badawczym¹¹, ocena dorobku naukowego obejmowała wykonywanie obowiązków w zakresie: publikowania wyników badań, rozwoju naukowego, działalności badawczej i rozwojowej. Ponadto, uwzględniała ona inne aspekty związane z działalnością naukową i badawczo-techniczną, w tym przede wszystkim liczbę cytowań w okresie będącym przedmiotem oceny. Badaniem szczegółowym objęto trzech pracowników naukowych (dwóch profesorów zwyczajnych oraz jednego adiunkta) i dwóch pracowników badawczo-technicznych (st. specjalistów badawczo-technicznych) i stwierdzono, że pracownicy zajmowali stanowiska zgodne ze stopniem i tytułem naukowym wymagany w art. 43 ust. 2 oraz art. 49 ust. 2 ustawy *o instytutach badawczych*.

(dowód: akta kontroli str. 339-398)

W PIG–PIB od dnia 15 maja 2008 r. do 31 grudnia 2011 r. powołano zastępcę dyrektora ds. naukowych. W okresie od 1 stycznia 2012 r. do dnia zakończenia kontroli (10 grudnia 2014 r.) w Instytucie nie powołano zastępcy dyrektora ds. naukowych, a od dnia 1 października 2010 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. w PIG–PIB nie powołano sekretarza naukowego. W wyjaśnieniach Kierownik PIG–PIB podał: „Nie są mi znane powody niepowołania w PIG–PIB Dyrektora ds. Naukowych. Jednocześnie informuję, że zgodnie z art. 27 ustawy o instytutach badawczych w PIG–PIB powołany został Sekretarz Naukowy,...) który w pełni realizował zadania związane z tematyką naukową”.

(dowód: akta kontroli str. 8-18, 313-316, 674-675)

W kontrolowanym okresie Dyrektor Instytutu¹² realizował jednocześnie zadania pracownika naukowego Instytutu w 18 tematach, pełniąc w nich funkcję kierownika lub wykonawcy tematu. Wynagrodzenie z tytułu uczestnictwa w realizacji projektów mieściło się w ramach wynagrodzenia miesięcznego, ustalonego przez Ministra Środowiska.

W badanym okresie z Dyrektorem Instytutu nie były zawierane umowy cywilnoprawne.

(dowód: akta kontroli str. 407-428)

1.4. Instytut posiadał uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora Nauk o Ziemi w zakresie geologii i doktora habilitowanego Nauk o Ziemi w zakresie geologii oraz uprawnienia do wszczęcia postępowania o nadanie tytułu naukowego profesora. W badanym okresie otwarto ogółem 25 przewodów doktorskich, siedem przewodów habilitacyjnych, wszczęto trzy postępowania o nadanie tytułu profesora oraz uzyskano dziewięć stopni naukowych doktora, dziewięć doktora habilitowanego oraz zakończono osiem postępowań o nadanie tytułu profesora.

¹¹ Do powyższego Zarządzenia wprowadzono zmiany, na podstawie Zarządzenia nr 7 Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego z dnia 12 czerwca 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia Regulaminu przeprowadzania oceny okresowej pracowników naukowych oraz badawczo-technicznych w Państwowym Instytucie Geologicznym Państwowym Instytucie Badawczym.

¹² Prof. dr hab. Jerzy Nawrocki.

W badanym okresie Instytut nie prowadził studiów podyplomowych. W latach 2010–2014 (do 31 sierpnia 2014 r.) PIG–PIB zorganizował 27 szkoleń dla potrzeb własnych lub pracowników administracji rządowej oraz samorządowej. Szkolenia były finansowane ze środków pozyskiwanych na realizację zadań służb państwowych oraz projektów badawczych. Koszt tych szkoleń wyniósł 248,2 tys. zł¹³.

(dowód: akta kontroli str. 241-244)

1.5 Liczba pracowników prowadzących badania naukowe w latach 2010–2013 wzrosła o 40 osób, z 496 w 2010 r. do 536 w 2013 r. Badania naukowe w okresie ośmiu miesięcy 2014 r. prowadziło 499 osób. Udział pracowników prowadzących badania naukowe w ogólnej liczbie zatrudnionych w 2010 r. wynosił 61,9%, w 2011 r. 63,6%, w 2012 r. 58,7%, a w 2013 r. 62%.

(dowód: akta kontroli str. 245-248)

Liczba projektów realizowanych w PIG–PIB wzrosła z 632 projektów w 2010 r. do 691 projektów w 2011 r., następnie zmalała w 2012 r. do 550 projektów i ponownie wzrosła do 594 projektów w 2013 r.¹⁴. Liczba projektów przypadających na jednego pracownika Instytutu prowadzącego badania naukowe stanowiła odpowiednio: 1,27, 1,34, 1,14, 1,10. W kontrolowanym okresie złożono łącznie 66 wniosków o dofinansowanie¹⁵, z czego 19 wniosków (28,8%) zostało zaakceptowanych¹⁶. Pracownicy Instytutu uczestniczyli w projektach realizowanych w ramach 7 Programu Ramowego Unii Europejskiej, z tego w poszczególnych latach: 13, 15, 15, 10 i 9 pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 245)

Pracownicy PIG–PIB opublikowali łącznie 2 808 pozycji, głównie w czasopiśmie recenzowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹⁷ (610) i w czasopiśmie wyróżnionych przez Journal Citation Reports (171). Pracownicy PIG–PIB byli również autorami 336 monografii lub podręczników autorskich. Liczba publikacji¹⁸ wzrosła z 597 w 2010 r. do 799 w 2011 r., a następnie spadła do 723 w 2012 r. i do 529 w 2013 r. Publikacje pracowników PIG w kontrolowanym okresie były cytowane 6 022 razy, z tego w kolejnych latach odpowiednio: 1367, 1453, 1184, 1136 i 882 razy. Na jednego pracownika prowadzącego badania przypadało odpowiednio: 2,75, 2,82, 2,46, 2,12, cytowań.

W latach 2010–2014 PIG–PIB zorganizował 154 konferencje naukowe (międzynarodowe i krajowe). Ponadto, 893 pracowników PIG–PIB uczestniczyło z wystąpieniem w konferencjach organizowanych przez inne podmioty krajowe i zagraniczne.

(dowód: akta kontroli str. 245)

Instytut uzyskał pierwszą kategorię w ocenie parametrycznej jednostek naukowych przeprowadzonej w 2010 r.¹⁹ Decyzją MNiSW nr 390/KAT/2013 z 23 października 2013 r. PIG–PIB otrzymał kategorię naukową B. W uzasadnieniu decyzji podano, iż ostateczna

¹³ Były to koszty dotyczące wyodrębnionych zadań dotyczących szkoleń, bez kosztów stanowiących część całości zadania służbowego lub badawczego, gdzie szkolenia stanowiły jego element.

¹⁴ W okresie ośmiu miesięcy 2014 r. realizowano 545 projektów.

¹⁵ W 2010 r. 20 wniosków, w 2011 r. 13 wniosków, 2012 r. 10 wniosków, w 2013 r. 13 wniosków, w 2014 r. 10 wniosków.

¹⁶ Liczba zaakceptowanych wniosków o dofinansowanie projektów (odpowiednio): 4, 3, 6, 3, 3.

¹⁷ Dalej MNiSW.

¹⁸ Do 30 sierpnia 2014 r. liczba publikacji wynosiła 160.

¹⁹ Komunikat nr 19 MNiSW z 30 września 2010 r. o ustalonych kategoriach jednostek naukowych.

ocena Instytutu (6,30 pkt) jest niższa od ostatecznej oceny jednostki referencyjnej dla kategorii naukowej A (63,70 pkt), ale wyższa od ostatecznej oceny jednostki referencyjnej dla kategorii naukowej B (70,00 pkt). Od decyzji tej w dniu 22 listopada 2013 r. Instytut złożył odwołanie, podnosząc w nim m.in., że przyczyną obniżenia kategorii Instytutu było zakwalifikowanie PIG–PIB do Grupy Nauk o Życiu, w której zasadniczym elementem oceny były publikacje, przede wszystkim w czasopismach naukowych o wysokim współczynniku wpływu, co nie jest według PIG główną misją Instytutu. A jest nią ustawowe sprawowanie funkcji kluczowych służb państwowych, definiowanych jako naukowy serwis. Decyzją MNiSW nr ODW-390/KAT/2014 z dnia 2 czerwca 2014 r. zaskarżona decyzja została utrzymana w mocy.

(dowód: akta kontroli str. 154-166g)

W kontrolowanym okresie Instytut zdobył jedną nagrodę Prezesa Rady Ministrów, jedną indywidualną oraz dwie nagrody zespołowe przyznane przez Ministra Środowiska, nagrodę naukową im. Ludwika Zejsznera przyznaną przez Polskie Towarzystwo Geologiczne, nagrodę Acanthus Aureus przyznaną przez Międzynarodowe Targi Poznańskie Sp. z o.o. Ponadto, PIG–PIB uzyskał tytuł Laureata Konkursu Innowacja Roku 2013, a Marszałek Województwa Mazowieckiego przyznał 10 pracownikom PIG dyplomy uznania.

(dowód: akta kontroli str. 148-153)

W okresie objętym kontrolą PIG–PIB realizował łącznie 1 827 projektów, z czego 1 162 zakończono zgodnie z założeniami²⁰ oraz 665 projektów²¹ będących w trakcie realizacji. Całkowita wartość realizowanych projektów wyniosła łącznie 206.255,42 tys. zł²².

Liczba projektów realizowanych w kolejnych latach badanego okresu wynosiła odpowiednio: 431, 500, 326, 311 i 259. Na realizację projektów w kontrolowanym okresie PIG–PIB uzyskał dofinansowanie w kwocie 255.467,78 tys. zł, z tego: 86.211,62 tys. zł z dotacji statutowej, 165.648,29 tys. zł z programów krajowych i 3.607,87 tys. zł ze środków zagranicznych, w tym 493,36 tys. zł – ze środków 7 Programu Ramowego.

Uzyskane dofinansowanie stanowiło 123,8% całkowitej wartości projektów, w tym dofinansowanie ze środków krajowych w kwocie 251.859,91 tys. zł, stanowiło 79,1% całkowitej wartości projektów (199.323,56 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 249)

W badanym okresie PIG–PIB realizował wspólnie z innymi podmiotami 14 projektów, które były dofinansowane ze środków UE. Dofinansowanie ze środków UE wyniosło 2.178,93 tys. zł, co stanowiło 0,34% przychodów ogółem (641.266,80 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 250)

W 2009 r. pracownik PIG uczestniczył w przygotowaniu aplikacji do konkursu ogłoszonego przez Europejską Radę Nauki w obszarze tematycznym Physical Sciences and Engineering dla ERC Starting Grants czyli grantów dla młodych doktorów oraz tzw. Consolidators do 10

²⁰ W tym: 191 projektów własnych realizowanych w ramach działalności statutowej, 957 projektów dofinansowanych z programów krajowych, 14 projektów dofinansowanych ze środków zagranicznych.

²¹ W tym: 236 projektów dofinansowanych z dotacji statutowej, 401 projektów dofinansowanych z programów krajowych, 28 projektów dofinansowanych ze środków zagranicznych.

²² W tym: całkowita wartość projektów dofinansowanych: z dotacji statutowej – 33.675,27 tys. zł, z programów krajowych – 165.648,29 tys. zł, i ze środków zagranicznych – 6.931,86 tys. zł.

lat po doktoracie. Aplikacja nie powiodła się i oferta projektowa nie została zaakceptowana do realizacji. Kierownik Instytutu podał m.in.: „Znikoma szansa sukcesu przy ogromnym nakładzie pracy wymaganym na samo złożenie wniosku sprawiła, że w pozostałych latach, tj. 2010–2014, pracownicy z PIB–PIB nie aplikowali o finansowanie projektów badawczych ze środków ERC. (...) oferta ERC skierowana jest przede wszystkim do uczonych o wybitnym dorobku z ośrodków akademickich i akademijnych, których główną misją są prace badawcze i publikacje. (...)”.

(dowód: akta kontroli str. 8-18, 140-147)

W okresie od 1 października 2010 r. do 31 grudnia 2012 r. PIG–PIB realizował wspólnie z innymi podmiotami osiem projektów o łącznej wartości 1.469,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 251)

W latach 2010–2014 instytucje zewnętrzne przeprowadziły 22 kontrole projektów i zadań (tematów) realizowanych w Instytucie, z tego: 20 kontroli NFOŚiGW, jedną kontrolę Wojewoda Podlaski oraz jedną kontrolę MNiSW. Jednostki kontrolujące nie stwierdziły nieprawidłowości w wydatkowaniu środków publicznych. Kontrole wykazały jedynie nieprawidłowości w zakresie m.in.: oznakowania przedsięwzięć dofinansowanych ze środków NFOŚiGW.

(dowód: akta kontroli str. 492-506)

PIG–PIB nie uzyskiwał przychodów z tytułu wdrożenia badań naukowych i prac rozwojowych.

Koszty zakończonych badań naukowych i prac rozwojowych w badanym okresie wyniosły 35.766,75 tys. zł, z tego: sfinansowane ze środków własnych Instytutu wynosiły 3.080,04 tys. zł, przez podmioty prywatne 2.365,28 tys. zł, ze środków NCBiR/NCN 1.817,52 tys. zł, ze środków UE 1.512,34 tys. zł, inne 26.991,56 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 253)

1.6. W latach 2010–2014 PIG–PIB realizował 1347 zadań z zakresu przystosowania wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki. W dokumentach wewnętrznych Instytutu nie określono definicji pojęć: „przystosowanie wyników badań naukowych do potrzeb praktyki” oraz „przystosowanie wyników prac rozwojowych do potrzeb praktyki”.

Jak podał Kierownik PIG–PIB, główną misją Instytutu jest ustawowe sprawowanie funkcji kluczowych służb – państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej. Projekty badawczo-rozwojowe realizowane w ramach działalności służb (finansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i stanowiące 80% przychodów PIG–PIB są projektami zamawianymi i bez wyjątku mają zastosowanie praktyczne). Zrealizowane przez Instytut prace obejmują w dużej części monografie, w tym opracowania kartograficzne, prace z zakresu monitoringu geośrodowiskowego, oceny stanu środowiska oraz różnorodne raporty naukowe ważne dla administracji państwowej i całego społeczeństwa. W grupie tematów realizowanych w Instytucie, a finansowanych ze środków MNiSW w ramach tzw. projektów statutowych, badania naukowe i prace rozwojowe w większości znajdują również zastosowanie praktyczne głównie poprzez opracowywanie metod i pilotażowe aspekty wdrożeniowe (np. naukowe rezultaty badań stratygraficznych,

jakie posłużyły do wykazania bezpieczeństwa składowania i magazynowania substancji w strukturach geologicznych, w tym metody CCS²³ – wyróżnione tytułem „Innowacja roku 2013”). Z kolei w grupie prac finansowanych ze źródeł rynkowych podstawowe znaczenie w opracowaniach wykonywanych przez pracowników Instytutu ma aspekt praktyczny wymagany przez zlecniodawców. Wśród zlecniodawców są przede wszystkim przedstawiciele sektora górniczego i wydobywczego.

(dowód: akta kontroli str. 8-18c, 507-574, 683-686)

1.7. Jak podał Kierownik PIG–PIB, do zakwalifikowania działań Instytutu do badań naukowych i prac rozwojowych stosowane były kryteria określone w art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 roku o *zasadach finansowania nauki*²⁴. W pracach Instytutu możliwe było wydzielenie w obrębie badań naukowych dużej grupy tematów obejmujących badania stosowane zorientowane na praktyczne zastosowanie wyników przeprowadzonych prac oraz badań podstawowych mających na celu zdobycie wiedzy w zakresie zjawisk w naturalnym środowisku geologicznym. Prace rozwojowe dotyczyły głównie wykorzystania posiadanej wiedzy z zakresu nauk o ziemi i środowisku naturalnym dla ulepszania istniejących już procesów, modeli i innych prac z powyższego zakresu.

Obowiązująca w Instytucie od 1 stycznia 2007 r. klasyfikacja zadań²⁵ zawierała rozróżnienie zleceń obcych na zlecenia mające charakter badań naukowych i prac rozwojowych oraz zlecenia o innym charakterze, takie jak wynajem pomieszczeń, poligrafia, sprzedaż zbędnych środków trwałych, udostępnianie informacji geologicznej i inne. Zgodnie z ww. uregulowaniami wewnętrznymi system klasyfikacji prac stosowany był na bieżąco w działalności komórek organizacyjnych Instytutu realizujących zadania PIG–PIB.

(dowód: akta kontroli str. 8-18c, 610-670, 883-887)

Kwalifikacji wdrożeń dokonywał corocznie Zastępca Dyrektora ds. Naukowych, a po jego odwołaniu z dniem 31 grudnia 2011 r. – Sekretarz Naukowy (od 1 stycznia 2012 r.). W Instytucie nie wprowadzono uregulowań wewnętrznych określających zasady kwalifikowania wdrożeń.

Do badania wybrano ankiety jednostki za rok 2008 i 2009 oraz ankietę jednostki naukowej za lata 2009–2012. W ankiecie za rok 2008 oraz za lata 2009–2012 Instytut nie wykazał wdrożeń, natomiast w ankiecie za rok 2009 wykazał dwa wdrożenia.

Jak podał Kierownik PIG–PIB w wyjaśnieniach, „brak wdrożeń w 2008 r. wynikał z nieprzekazania przez przedsiębiorstwa wypełnionych kart wdrożenia. Odpowiedzi na 2009 r. przekazały tylko dwa przedsiębiorstwa. Należy podkreślić, że przedsiębiorstwa nie miały takiego obowiązku. Brak wykazanych wdrożeń za lata 2009–2012 spowodowany został zmianami wymagań w tej sprawie, określonymi w rozporządzeniu MNiSW z dnia 13 lipca 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Przepisy te określają szczegółowo, jakie dane są niezbędne w celu ujęcia poszczególnych osiągnięć jako wdrożenia i uzyskania odpowiedniej punktacji z tego tytułu. PIG–PIB nie dysponował wymaganymi danymi, w związku z czym poszczególne zadania

²³ CCS – z ang. *Carbon Capture and Storage* – sekwestracja CO₂.

²⁴ Dz.U. z 2014 r., poz. 1620.

²⁵ Wprowadzona zarządzeniem Nr 4 Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego z dnia 29 stycznia 2007 r. w sprawie wprowadzenia systemu oznaczania badań i prac wykonywanych w Państwowym Instytucie Geologicznym.

nie zostały wykazane podczas ewaluacji jako wdrożenia. Należy też podkreślić, że specyfika PIG–PIB (zwłaszcza w zakresie działalności służb państwowych – geologicznej i hydrogeologicznej) polega na tym, że odbiorcami naszych prac są organy administracji centralnej i samorządowej korzystające z opracowań takich jak metodyki, mapy wieloaspektowe, ekspertyzy itd., które w istocie mogłyby być traktowane jako wdrożenia przynoszące wartość dodaną, którą trudno w świetle obowiązujących zapisów wycenić. Z kolei kryteria MNiSW opracowane są przede wszystkim pod kątem wdrożeń w przedsiębiorstwach, nie do końca przystają do specyfiki naszej pracy. Chcemy też zwrócić uwagę, że wspomniana zmiana wymagań MNiSW z 13 lipca 2013 r. określiła te wymagania niejako wstecz, obejmując nimi okres od 2009 roku, w związku z czym nie mieliśmy szans odpowiednio zakwalifikować ewentualnych wdrożeń.”

Dwa wdrożenia wykazane przez Instytut w ankiecie jednostki za 2009 r. zostały rzetelnie udokumentowane.

Instytut nie osiągał w badanym okresie przychodów z wdrożeń, a w związku z tym nie utworzył funduszu wdrożeniowego. W latach 2010–2014 (I półrocze) pracownikom PIG–PIB nie przyznawano nagród za praktyczne zastosowanie wyników B+R.

(dowód: akta kontroli str. 8-18c, 238-259a, 607-615, 664-669)

1.8. W badanym okresie Instytut nie zgłaszał do ochrony patentów, wzorów użytkowych i wzorów przemysłowych dla patentów, praw ochronnych i praw z rejestracji. Jak wyjaśnił Kierownik PIG–PIB, brak zgłoszeń wynikał z faktu, iż w tym czasie w Instytucie nie powstał przedmiot zgłoszenia.

Na podstawie umów cywilnoprawnych wykonawcy przenosili na zamawiającego (Instytut) całość autorskich praw majątkowych, łącznie z wyłącznym prawem do udzielania zezwoleń na wykonywanie zależnego prawa autorskiego, do nieograniczonego korzystania i rozporządzania przedmiotem umowy w kraju i za granicą. Przejście praw autorskich następowało z chwilą ostatecznego odbioru przedmiotu umowy (odbiór „bez zastrzeżeń”).

Na podstawie umów zawieranych przez PIG–PIB, Instytut przenosił prawa majątkowe na zamawiającego/zlecającego lub nadzorującego działalność państwowej służby geologicznej lub państwowej służby hydrogeologicznej. Wynagrodzenie z tytułu tych praw zawarte było w łącznej kwocie umowy, bez wskazania kwoty z tym związanej.

Pracownikom Instytutu nie były przyznawane prawa majątkowe do wynalazków oraz innych efektów realizowanych badań w rozumieniu ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. o *prawie własności przemysłowej*²⁶. W PIG–PIB całość autorskich praw majątkowych do utworów naukowych stworzonych przez pracowników w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o *prawie autorskim i prawach pokrewnych*²⁷ przechodzi na rzecz zamawiającego Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 8-18c, 575-577, 606, 683-686)

1.9. Na podstawie umowy z dnia 10 grudnia 2010 r. utworzone zostało centrum naukowo-przemysłowe pod nazwą Geocentrum Polska zrzeszające: Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Akademię Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie, Instytut Morski w Gdańsku, Instytut Nafty i Gazu w Krakowie, KGHM Polska

²⁶ Dz.U. z 2013 r., poz.1410.

²⁷ Dz.U. z 2006 r. nr 90, poz.631 z późn.zm.

Miedź S.A. w Lubinie, PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. w Bełchatowie, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Na realizację celów, dla których powołane zostało Geocentrum Polska, nie zostały przekazane żadne środki publiczne. Jak wyjaśnił Kierownik PIG–PIB w dniu 14 listopada 2014 r., „według posiadanej na chwilę obecną wiedzy, nie zostały osiągnięte żadne korzyści związane z działalnością Geocentrum Polska.”

W okresie objętym kontrolą PIG–PIB nie tworzył spółek kapitałowych, nie obejmował ani nie nabywał akcji bądź udziałów w takich spółkach. Ponadto, Instytut nie posiadał uprawnień homologacyjnych ani certyfikacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 8-18c, 578-587a)

1.10. W kontrolowanym okresie Instytut zrealizował 1593 usługi na rzecz podmiotów zewnętrznych. Łączna wartość realizowanych usług netto wyniosła 45.635,9 tys. zł (w kolejnych latach odpowiednio: 11.997,5 tys. zł, 12.065,3 tys. zł, 9.194,9 tys. zł, 7.730,2 tys. zł i 4.648,0 tys. zł). Z realizacji usług komercyjnych Instytut w latach 2010–2014 (I półrocze) uzyskał dodatnie wyniki finansowe. Udział tych usług w przychodach Instytutu kształtował się na poziomie od 5,9 do 8,5%.

Kosztorysowania usług komercyjnych dokonywali ich przyszli wykonawcy, tj. pracownicy merytoryczni Instytutu, którzy w tym celu korzystali z opracowań zamieszczonych w wewnętrznej sieci informatycznej Instytutu (dotyczących stawek za 1 km transportu, średnich stawek wynagrodzeń wykonawców, itp.). W zależności od zapytania ofertowego kalkulacja dokonywana była według rodzaju wykonywanej pracy lub rzadziej – według rodzajów kosztów. Podstawą kalkulacji były koszty robocizny, powiększone o pozostałe koszty bezpośrednie (np. zakup materiałów lub aparatury). Koszty pośrednie liczone były od wynagrodzeń bezpośrednich (osobowych i bezosobowych). W Instytucie nie było wyznaczonej marży zysku. Ostatecznie ceny usług były negocjowane z potencjalnymi przyszłymi zlecającymi. Jak wyjaśnił Kierownik PIG–PIB, w Instytucie jest przygotowany projekt zarządzenia w sprawie tzw. zleceń obcych.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2014 r. PIG–PIB był właścicielem gruntów o powierzchni 402.153,0 m² i budynków o powierzchni 74.406,0 m². W latach 2010–2013 średnia powierzchnia gruntów należących do PIG–PIB wynosiła 372.947,5 m², zaś budynków – 74.974,5 m². W ww. okresie Instytut nie oddawał w dzierżawę ani najem gruntów będących w jego posiadaniu, natomiast wynajmował zewnętrznym podmiotom budynki i pomieszczenia, uzyskując z tego tytułu przychody w łącznej kwocie 4.876,0 tys. zł, co stanowiło 2% przychodów własnych uzyskanych przez Instytut w latach 2010–2013. Powierzchnia oddanych w najem budynków/pomieszczeń wahała się od 1.984,4 m² w 2013 r. do 3.661,9 m² w 2010 r., a roczne przychody – odpowiednio od 216,0 tys. zł do 1.867 tys. zł.

PIG–PIB zawarł w dniu 25 czerwca 2010 r. umowę powołującą Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe „GeoCO₂”, którego liderem była firma Przedsiębiorstwo Robót Wiertniczych i Górniczych w Warszawie Sp. z o.o. Celem powołanego konsorcjum było opracowanie i złożenie oferty na realizację zadania badawczego pn. „Projekt prac geologicznych w celu zbadania chłonności piaszczystych struktur wodonośnych wraz z monitoringiem wgłębnym i powierzchniowym”. Zgodnie z umową Instytut partycypował w kosztach utrzymania

funkcjonowania biura konsorcjum (do końca obowiązywania umowy koszty Instytutu z tego tytułu wyniosły 85,3 tys. zł). W dniu 14 listopada 2014 r. Kierownik PIG–PIB wyjaśnił, że: „według posiadanej na chwilę obecną wiedzy nie została zawarta żadna umowa na realizację wyżej wspomnianego zadania badawczego, która pozwoliłaby uzyskać zwrot poniesionych kosztów”.

(dowód: akta kontroli str. 8-18c, 588-605, 689-697)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Z analizy dokumentacji dotyczącej 20 pracowników PIG–PIB dokonanej pod kątem zawierania umów o zakazie konkurencji wynika, iż z trzema pracownikami nie zawarto umów o zakazie konkurencji, co stanowiło naruszenie art. 47 ust. 5 ustawy o instytutach badawczych, zgodnie z którym pracownika naukowego w okresie trwania stosunku pracy obowiązuje zakaz prowadzenia działalności konkurencyjnej wobec instytutu, określony w odrębnej umowie. Kierownik PIG–PIB podał, że potwierdza fakt niezawarcia z ww. pracownikami umów o zakazie konkurencji, natomiast nie zna powodów zaistniałej sytuacji. W czasie kontroli NIK zawarto z ww. pracownikami przedmiotowe umowy.

(dowód: akta kontroli str. 140-147, 167-173, 260)

2. Rada Naukowa²⁸ dokonała dopiero w 2013 r. oceny dorobku naukowego 172 pracowników naukowych i pracowników badawczo-technicznych Instytutu, za okres 2006–2011, tj. za sześć lat²⁹. Kontrola wykazała, iż Rada Naukowa Instytutu nie przeprowadziła oceny okresowej dorobku naukowego i technicznego asystentów, adiunktów oraz pracowników badawczych w 2009 r. za lata 2006–2008 oraz docentów i profesorów w 2011 r. za lata 2006–2010, podczas gdy zgodnie z § 1 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz § 8 rozporządzenia Ministra Nauki z dnia 21 września 2001 r. w *sprawie sposobu dokonywania okresowych ocen dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych zatrudnionych w jednostkach badawczo-rozwojowych*, uchylonego z dniem 1 października 2010 r., okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego (...) dokonuje się w stosunku do dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych, zatrudnionych na stanowiskach asystentów, adiunktów (...) – po upływie kolejnych 3 lat zatrudnienia, docentów i profesorów – po upływie kolejnych 5 lat zatrudnienia, pracowników badawczo-technicznych po upływie kolejnych 3 lat zatrudnienia, a zgodnie z art. 44 ust. 4 ustawy o *instytutach badawczych*, obowiązującej od dnia 1 października 2010 r., pracownicy zatrudnieni na stanowiskach profesora zwyczajnego i profesora nadzwyczajnego podlegają ocenom nie rzadziej niż raz na 4 lata, a pracownicy zatrudnieni na stanowiskach asystenta i adiunkta nie rzadziej niż raz na 2 lata.

²⁸ Zgodnie z § 2 ust. 1 i § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki z dnia 21 września 2001 r. w sprawie sposobu dokonywania okresowych ocen dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych zatrudnionych w jednostkach badawczo-rozwojowych, rada naukowa jednostki badawczo-rozwojowej wyznacza zespół oceniający, który dokonuje oceny pracownika. Na podstawie § 1 ust. 2 Regulaminów przeprowadzania oceny okresowej pracowników naukowych oraz badawczo-technicznych w Państwowym Instytucie Geologicznym – Państwowym Instytucie Badawczym ustalonych przez Dyrektora PIG–PIB, zarządzeniami nr 27 z dnia 6 sierpnia 2013 r. oraz nr 7 z dnia 12 czerwca 2014 r., okresowa ocena pracowników jest dokonywana przez Radę Naukową Instytutu.

²⁹ Badaniem szczegółowym objęto trzech pracowników naukowych (dwóch profesorów zwyczajnych oraz jednego adiunkta) i dwóch pracowników badawczo-technicznych (st. specjalistów badawczo-technicznych).

W wyjaśnieniach Przewodniczący Rady Naukowej PIG VI kadencji podał: „ (...) jeżeli chodzi o terminy wymienione w powyższych przepisach prawnych doszło do przeoczenia spowodowanego zmianą przepisów ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, które skutkowały skróceniem kadencji rady naukowej 2007–2011, do jednego roku. Po pierwszym roku (w 2008 r.) wspomnianej kadencji przeprowadzono nowe wybory, w wyniku których powołano nowy skład Rady. Stąd wynikło zamieszczenie organizacyjne skutkujące wspomnianym wyżej przeoczeniem. Doszło wprawdzie do naruszenia terminów wymaganych ww. przepisami, jednakże pełna ocena została ostatecznie przeprowadzona”.

(dowód: akta kontroli str. 339-347, 377-405)

3. Komisja ds. oceny pracowników nie dokonała do dnia 30 października 2014 r. oceny okresowej asystentów i adiunktów oraz pracowników badawczo-technicznych za lata 2012–2013, co było niezgodne z § 7 ust. 5 regulaminu przeprowadzania oceny okresowej pracowników naukowych oraz badawczo-technicznych w Państwowym Instytucie Geologicznym – Państwowym Instytucie Badawczym stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 7 Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego z dnia 12 czerwca 2014 r., który stanowi, że komisja ds. oceny pracowników dokona oceny w terminie do dnia 30 października każdego roku. W wyjaśnieniach Przewodniczący Rady Naukowej PIG–PIB VII kadencji podał m.in., że: „(...) Przewodnicząca Komisji ds. oceny pracowników naukowych i badawczych (...) rozesłała drogą mailową do Kierowników Programów list z prośbą o powiadomienie swoich podwładnych o rozpoczęciu procedur związanych z Oceną 2010–2013 dla pracowników samodzielnych i oceną 2012–2013 dla asystentów, adiunktów i pracowników badawczo-technicznych (...). W PIG–PIB z dniem 1 lipca 2014 r. rozpoczęły się poważne zmiany organizacyjne związane z likwidacją Oddziałów, zmianą kadry zarządzającej niektórymi Programami, przypisywaniem pracowników Oddziałów do poszczególnych Programów w Warszawie. Kierownicy Programów nie mieli wówczas jeszcze kompletnych list swoich pracowników. W lipcu 2014 r. pojawiły się dodatkowe perturbacje w PIG–PIB związane z odwołaniem Dyrektora. W związku z powyższymi problemami organizacyjnymi w Instytucie, a przede wszystkim w związku z trwającymi, a wcześniej z planowanymi pracami terenowymi wielu pracowników, również z powodu okresu urlopowego, na prośbę Kierowników Programów oraz podległych im pracowników termin składania do kadr wypełnionych Ankiety został przez Sekretarza Naukowego przedłużony do 30 września. Nie wszyscy pracownicy dostarczyli Ankiety we wskazanym terminie, pomimo bezpośrednich poleceń Sekretarza Naukowego. Komisja ds. Oceny otrzymała Ankiety wraz z pismem Sekretarza Naukowego w dniu 28 października 2014 r. Obecnie Ankiety są przedmiotem analizy tej Komisji”.

(dowód: akta kontroli str. 339, 366-376, 403-405)

4. W okresie od 1 października 2010 r. do 5 sierpnia 2013 r. Dyrektor Instytutu nie określił trybu oceny okresowej w formie regulaminu, co stanowiło naruszenie art. 44 ust. 4 ustawy o *instytutach badawczych*, zgodnie z którym tryb oceny okresowej określa regulamin ustanowiony przez dyrektora.

W wyjaśnieniach Kierownik PIG–PIB podał: „W okresie od 1 października 2010 roku do 5 sierpnia 2013 roku w Instytucie nie funkcjonował formalny regulamin oceny okresowej pracowników wprowadzony w formie zarządzenia Dyrektora PIG-PIB”.

(dowód: akta kontroli str. 348-365, 413-416)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Prawdliwość wydatkowania środków publicznych przez instytuty badawcze

Opis stanu faktycznego

2.1. Wynik finansowy netto Instytutu w latach 2010–2013 systematycznie pogarszał się i wynosił odpowiednio: 6.252,1 tys. zł w 2010 r., 3.466,4 tys. zł w 2011 r., 1.876,2 w 2012 r. i minus 3.027,2 tys. zł w 2013 r. Wskaźnik zyskowności netto³⁰ w poszczególnych latach kształtował się odpowiednio: 0,04%, 0,03%, 0,01% i –0,02%, zaś wskaźnik produktywności³¹: 0,04%, 0,01%, 0,01% i –0,02%. W badanym okresie Instytut nie posiadał zobowiązań wymagalnych. Wskaźnik ogólnego zadłużenia³² wzrastał i wyniósł w poszczególnych latach odpowiednio: 0,37%, 0,40%, 0,46% i 0,59%.

Pomimo ujemnego wyniku finansowego odnotowanego przez Instytut w 2013 r., w opinii Departamentu Ekonomicznego Ministerstwa Środowiska zawartej w uzasadnieniu do postanowienia Ministra Środowiska z dnia 30 czerwca 2014 r. zatwierdzającym roczne sprawozdanie Instytutu za 2013 r., kondycja finansowa Instytutu była dobra, zaś wykazana strata finansowa była efektem stosowanego przez PIG–PIB sposobu rozliczania kosztów. Zgodnie z ww. opinią, przyczyną spadku przychodów PIG było nie tyle zmniejszenie rzeczywistych wpływów, ile zmiana ich struktury (od 2012 r. możliwość uproszczonego rozliczania przez PIG kosztów pośrednich w ramach uzyskanych dotacji została ograniczona do 30%). Powyższe sprawiło, iż Instytut ponoszący wysokie koszty pośrednie, tj. niezwiązane bezpośrednio z państwową służbą geologiczną (PSG) i państwową służbą hydrogeologiczną (PSH), ma problem z rozliczeniem tych kosztów w ramach otrzymanych dotacji celowych. Powoduje to sytuację, że Instytut utrzymując wysokie środki finansowe, posiada również wysoki poziom zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych oraz generuje stratę. W ww. uzasadnieniu Minister Środowiska zobowiązał PIG–PIB do „podjęcia działań mających na celu ograniczenie wielkości generowanych kosztów pośrednich, m.in. poprzez zwiększenie kontroli wielkości i struktury ponoszonych kosztów oraz zmianę sposobu przypisywania kosztów do zadań w taki sposób, aby jak największa ich część była bezpośrednio powiązana z realizowanymi zadaniami z zakresu PSG i PSH, a tym samym możliwa do udokumentowania i rozliczenia w ramach dotacji celowej.”

Dyrektor PIG–PIB podjął działania organizacyjne mające na celu realizację ww. zaleceń Ministra Środowiska. W Instytucie został m.in. opracowany „Plan kosztów ogólnego zarządu na rok 2014” i prowadzona jest miesięczna kontrola stopnia realizacji tego planu.

³⁰ Zyskowność netto - wynik finansowy netto x 100% / przychody ogółem.

³¹ Produktywność aktywów: wynik z działalności operacyjnej x 100% / aktywa razem.

³² Wskaźnik ogólnego zadłużenia – zobowiązania ogółem (długoterminowe i krótkoterminowe wraz z rezerwami na zobowiązania, rozliczeniami międzyokresowymi i funduszami specjalnymi) / suma bilansowa (aktywa).

Wartość przychodów ogółem w latach 2010–2013 systematycznie zmniejszała się (z kwoty 159.450,5 tys. zł w 2010 r. do 130.126,3 tys. zł w 2013 r.) i w 2013 r. stanowiła 81,6% wartości z 2010 r. W strukturze przychodów największą pozycję stanowiły środki pozyskane na podstawie umów z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wynoszące łącznie 241.227,2 tys. zł (w tym środki na działalność PSG i PSH w kwocie 184.369,5 tys. zł). Wielkość środków z umów z NFOŚiGW wahała się w poszczególnych latach i w roku 2013 stanowiła 88,5% kwoty z 2010 r.

Drugą co do wielkości pozycją w strukturze przychodów Instytutu w latach 2010–2013 były przychody własne, które wyniosły łącznie 217.057,0 tys. zł, stanowiąc 38,3% przychodów ogółem. Największy udział w przychodach własnych (tj. 75,9%) miały przychody z badań naukowych i prac rozwojowych, które osiągnęły największą wartość w 2010 r. (57.888,4 tys. zł), a najniższą w 2013 r. (26.894,2 tys. zł). Przychody z działalności gospodarczej w latach 2010–2013 wyniosły łącznie 18.017,0 tys. zł (tj. 8,3% przychodów własnych). Ich wielkość systematycznie spadała w kolejnych latach badanego okresu. Instytut nie osiągał przychodów z tytułu działalności dydaktycznej i wdrożeń.

Przychody ze środków publicznych na naukę w latach 2010–2013 wyniosły łącznie 86.179,1 tys. zł (tj. 15,2% przychodów ogółem), przy czym były one najwyższe w 2011 r., w którym wyniosły 24.721,9 tys. zł, a najniższe w 2013 r., w którym wyniosły 18.874,9 tys. zł. Znaczący udział w przychodach ze środków na naukę miała dotacja MNiSW na działalność statutową, która stanowiła 87,3% tych środków. Przychody ze środków zagranicznych wyniosły 2.096,0 tys. zł (tj. 0,4%), a ich wielkość rosła w kolejnych latach badanego okresu.

Koszty ogółem w latach 2010–2013 miały tendencję malejącą (w stosunku do roku 2010, w którym wyniosły 152.903,5 tys. zł, w 2013 r. były niższe o 19.957,3 tys. zł, tj. o 13,1%). Największą pozycję kosztów (łącznie 289.693,4 tys. zł, tj. 52,0%) stanowiły wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, które w 2013 r. wzrosły o 12,9% w stosunku do 2010 r. i wyniosły 77.179,6 tys. zł. Koszty usług obcych oraz zużycia materiałów i energii stanowiły 37,4% kosztów ogółem, a ich wielkość w latach 2010–2013 systematycznie zmniejszała się.

Według zbiorczych sprawozdań PNT-01 o działalności badawczej i rozwojowej (zawierających dane dot. PIG–PIB w Warszawie oraz jednostek regionalnych), nakłady wewnętrzne faktycznie poniesione na działalność B+R wyniosły w 2010 r. – 31.412,7 tys. zł, w 2011 r. – 34.170,0 tys. zł, w 2012 r. – 29.389,8 oraz 20.779,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 238-259a, 406, 589-590, 698-722)

2.2. W trakcie kontroli analizą objęto środki finansowe przyznane w ramach dotacji statutowej na 2013 r. We wniosku o przyznanie środków na działalność statutową na rok 2013, złożonym do MNiSW w dniu 14 września 2012 r., PIG–PIB wystąpił o przyznanie dotacji na utrzymanie potencjału badawczego, dotacji na finansowanie kosztów związanych z utrzymaniem specjalnego urządzenia badawczego (zwanego dalej SPUB) w kwocie 732,6 tys. zł (na mikrosondę elektronową Cameca SX100) oraz dotację na finansowanie działalności polegającej na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich. W dniu 13 września 2012 r. Minister Środowiska zaopiniował pozytywnie celowość przyznania środków finansowych na realizację zadań badawczych PIG–PIB oraz na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego ze środków MNiSW.

W uzasadnieniu do ww. opinii Minister Środowiska zwrócił m.in. uwagę na istotne znaczenie wykorzystania SPUB (tj. mikrosondy elektronowej) do poszukiwania złóż uranu, pierwiastków ziem rzadkich, węglowodorów (w tym gazu łupkowego) czy oceny warunków składowania odpadów popromiennych w strukturach geologicznych.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją Nr 3982/E-267/S/2013 z dnia 19 lutego 2013 r. przyznał dotację podmiotową na utrzymanie potencjału badawczego w wysokości 16.022,2 tys. zł, a następnie decyzją Nr 3982/E-267/M/2013 z dnia 15 marca 2013 r. – dotację celową na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców w kwocie 3,0 tys. zł. Decyzją Nr 3982/E-267/SPUB/2013 z dnia 20 czerwca 2013 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego odmówił przyznania Instytutowi dotacji celowej na utrzymanie SPUB, uzasadniając odmowę przyjętymi w 2013 r. zasadami oceny, których PIG–PIB nie spełnił. W wyniku złożonego przez PIG–PIB w dniu 8 lipca 2013 r. wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, MNiSW w dniu 18 grudnia 2013 r.³³ uchylił zaskarżoną decyzję w całości i przyznał dotację podmiotową na SPUB w wysokości 320 tys. zł. Przyznanie dotacji w kwocie niższej niż wnioskowana przez PIG–PIB Minister uzasadnił zakwestionowaniem przez Zespół Specjalistyczny niektórych kosztów wykazanych przez PIG–PIB w kosztorysie.

(dowód: akta kontroli str. 758-809)

Od 1 czerwca 2012 r. obowiązywał regulamin finansowania działalności statutowej ze środków MNiSzW w PIG–PIB³⁴, zgodnie z którym dyrektor PIG–PIB po przyznaniu dotacji mógł w uzasadnionych przypadkach wyrazić zgodę na wprowadzenie do realizacji zadania nieujętego we wniosku, w ramach przyznanych środków finansowych, jednak wymagało to złożenia w MNiSW zatwierdzonego aneksu do wniosku, po uzyskaniu opinii Ministerstwa Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 610-660)

Plan zadaniowy stanowiący część wniosku o przyznanie środków na działalność statutową na rok 2013 obejmował realizację przez PIG–PIB 83 zadań badawczych, z czego 27 tematów stanowiły zadania kontynuowane, a pozostałe 56 – zadania nowe. Pismem z dnia 10 grudnia 2012 r. Dyrektor PIG–PIB złożył aneks do wniosku o przyznanie środków na działalność statutową na rok 2012, w którym wnosił o rozszerzenie planu zamieszczonego we wniosku o jedno zadanie, którego realizację przewidziano na lata 2012–2014. Pismem z dnia 10 czerwca 2013 r. Dyrektor PIG–PIB złożył aneks do wniosku o przyznanie środków na działalność statutową na rok 2013, w którym wnosił o rozszerzenie planu nowych zadań badawczych o siedem tematów pozytywnie zaopiniowanych przez Ministra Środowiska. W związku z powyższymi aneksami, łączna liczba zadań badawczych zaplanowanych do realizacji na 2013 r. wyniosła 91.

(dowód: akta kontroli str. 660, 797-817)

Zgodnie z § 15 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia MNiSW z dnia 5 listopada 2010 r. *w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na*

³³ Decyzja MNiSW Nr 3982/E-267/SPUB/2013-1.

³⁴ Załącznik nr 1 do zarządzenia Dyrektora PIG–PIB z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie określenia zasad finansowania zadań realizowanych w ramach dotacji statutowej finansowanej ze środków MNiSzW przeznaczonych na naukę.

*finansowanie działalności statutowej*³⁵, we wniosku o przyznanie środków na działalność statutową na rok 2015, złożonym do MNiSW w dniu 8 września 2014 r., PIG–PIB przedstawił raporty z wykorzystania środków otrzymanych na działalność statutową (tj. na utrzymanie potencjału badawczego, na utrzymanie SPUB oraz środków służących rozwojowi młodych naukowców).

W roku 2013, łącznie ze środkami przeniesionymi z 2012 r. w wysokości 375,2 tys. zł, PIG–PIB dysponował środkami z dotacji na działalność statutową w kwocie 16.397,5 tys. zł. Środki te Instytut wydatkował w całości, z tego na: 1) upowszechnianie nauki – 6.737,0 tys. zł, 2) utrzymanie infrastruktury badawczej, w tym bibliotek i archiwów – 6.381,8 tys. zł, 3) zatrudnienie niezbędnej kadry naukowej i inżynieryjno-technicznej – 1.995,9 tys. zł, 4) działania niezbędne do rozwoju specjalności naukowych lub kierunków badawczych oraz rozwoju kadry naukowej, w tym badania naukowe lub prace rozwojowe – 733,1 tys. zł, 5) współpracę naukową krajową i zagraniczną – 515,1 tys. zł oraz 6) zakup lub wytworzenie aparatury naukowo-badawczej – 34,6 tys. zł.

Środki z dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców w kwocie 3,0 tys. zł zostały również wydatkowane w całości w 2013 r., natomiast z kwoty dotacji podmiotowej przeznaczonej na utrzymanie SPUB w wysokości 320,0 tys. zł, Instytut nie wydatkował kwoty 242,9 tys. zł, która pozostała do wykorzystania w roku następnym, zgodnie z rozporządzeniem MNiSW w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej.

W kontrolowanym okresie w PIG–PIB obowiązywała klasyfikacja badań i prac wykonywanych w Instytucie³⁶, zgodnie z którą zadania realizowane w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego zostały podzielone na dwie grupy: projekty badawcze oraz projekty wspomagające działalność statutową.

W raporcie z wykorzystania środków przyznanych na utrzymanie potencjału badawczego w 2013 r. wykazano 99 zadań badawczych, z czego 89 zadań stanowiły tematy ujęte w aneksowanym planie zadaniowym jednostki na 2013 r., siedem zadań stanowiły tematy, których termin zakończenia został przesunięty z 2012 r. na 2013 r., zaś trzy zadania to projekty zakwalifikowane pierwotnie jako wspomagające działalność badawczą, a podczas przygotowania raportu przekwalifikowane do grupy zadań badawczych.

Dwa spośród zadań ujętych we wniosku o dotację nie były realizowane. Decyzję o rezygnacji podjął Dyrektor PIG–PIB na podstawie Regulaminu konkursów ofert realizowanych przez PIG–PIB w zakresie działalności statutowej finansowanej ze środków MNiSW, zgodnie z którym w przypadku otrzymania dotacji niższej niż zakładana, dyrektor Instytutu mógł podjąć decyzję o wstrzymaniu realizacji zadania.

PIG–PIB na zadania realizowane w ramach dotacji statutowej w 2013 r. wydatkował łącznie 16.758,3 tys. zł, z czego 16.397,5 tys. zł stanowiły środki z dotacji statutowej, a pozostałe 360,8 tys. zł stanowiły środki własne Instytutu. Największą pozycję wydatków na

³⁵ Dz.U. z 2014 r., poz. 90.

³⁶ Zarządzenie Nr 4 Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego z dnia 29 stycznia 2007 r. w sprawie wprowadzenia systemu oznaczania badań i prac wykonywanych w Państwowym Instytucie Geologicznym.

ww. zadania stanowiły wynagrodzenia wraz z pochodnymi w kwocie 6.846,1 tys. zł, tj. 40,9%.

Badaniem objęto wydatki na zadania realizowane w ramach dotacji statutowej w kwocie 3.286,1 tys. zł (tj. 19,6%). Na podstawie badanej próby wydatków stwierdzono, iż PIG–PIB wydatkował środki z ww. dotacji zgodnie z przeznaczeniem. Kontrola nie ujawniła wydatków nielegalnych i niegospodarnych.

(dowód: akta kontroli str. 610-682, 687-688, 810-887)

2.3. Analiza dwóch zakończonych projektów finansowanych ze środków krajowych pt.: 1) „Rozpoznanie formacji i struktur do bezpiecznego geologicznego składowania CO₂ wraz z ich programem monitorowania” w kwocie 33.744,4 tys. zł i 2) „Ocena potencjału, bilansu cieplnego i perspektywicznych struktur geologicznych dla potrzeb zamkniętych systemów geotermicznych (Hot Dry Rocks) w Polsce” w kwocie 11.762,0 tys. zł oraz jednego zakończonego projektu dofinansowanego ze środków zagranicznych (pt. „Sieć obserwacyjna i dane dotyczące mórz europejskich”) w kwocie 55 tys. euro wykazała, że PIG–PIB w wyniku realizacji ww. projektów uzyskał zaplanowane efekty rzeczowe, a środki publiczne przeznaczone na realizację zadań podstawowej działalności PIG–PIB zostały wydatkowane i rozliczone w sposób prawidłowy.

Ww. projekty finansowane ze środków krajowych PIG–PIB realizował w ramach przedsięwzięć z dziedziny geologii na podstawie umów trójstronnych zawartych z Ministrem Środowiska jako zamawiającym oraz Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jako finansującym.

Badany projekt dofinansowany ze środków zagranicznych PIG–PIB realizował w ramach 7 Programu Ramowego jako członek konsorcjum, koordynowanego przez Brytyjską Służbę Geologiczną (ang. British Geological Survey, BGS), w skład którego wchodziło 14 partnerów reprezentujących europejskie służby geologiczne oraz instytucje naukowo-badawcze, zrzeszonych w organizacji EuroGeoSurvey. Głównym celem projektu było opracowanie i udostępnienie jednolitego i kompletnego zbioru informacji geologicznej obejmującej obszar Bałtyku i Morza Północnego. Rola PIG–PIB polegała na opracowaniu informacji geologicznej (najczęściej w postaci warstw informacyjnych GIS³⁷ oraz zestawień tabelarycznych), a następnie dostarczeniu ich w określonym czasie koordynatorowi. Instytut otrzymywał transze środków z Komisji Europejskiej za pośrednictwem koordynatora (tj. BGS), który był zobowiązany do składania do Komisji raportów z realizacji projektu. KE potwierdziła osiągnięcie celów projektu akceptując raport końcowy przedłożony przez koordynatora.

(dowód: akta kontroli str. 888-1102)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że nowe, uszczegółowione zasady klasyfikacji stosowane w PIG–PIB nie zostały zatwierdzone do stosowania przez kierownictwo PIG–PIB.

W PIG–PIB od 1 stycznia 2007 r. obowiązuje system oznaczania badań i prac wykonywanych w Instytucie za pomocą trzynastocyfrowych symboli służących do

³⁷ System Informacji Geograficznej (ang. *Geographic Information System, GIS*).

oznaczania źródeł finansowania oraz zakresu prac, wprowadzony zarządzeniem Nr 4 Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego z dnia 29 stycznia 2007 r. w sprawie wprowadzenia systemu oznaczania badań i prac wykonywanych w Państwowym Instytucie Geologicznym. Ww. klasyfikacja jest stosowana w systemie finansowo-księgowym, a zarządzenie nr 4 z dnia 29 stycznia 2007 r. zostało przywołane w zasadach (polityce) rachunkowości PIG–PIB³⁸. Zgodnie z ww. zarządzeniem zadania realizowane w ramach środków przeznaczonych na działalność statutową powinny być oznaczane symbolami rozpoczynającymi się cyfrą 6 (symbol rozpoczynający się liczbą 61 oznaczał projekty badawcze, 62 – działalność wspomagającą badania, 63 – sieci naukowe, a 64 – konsorcja naukowe).

W PIG–PIB wykorzystywany jest również dokument o charakterze roboczym pt. „Nowa symbolizacja tematów realizowanych w PIG–PIB”, w którym rozwinęto trzynastocyfrowy system klasyfikacji, wprowadzony ww. zarządzeniem Dyrektora PIG–PIB. Uwzględniono w nim dodatkowe symbole odzwierciedlające podział zadań (projektów) wynikający z przepisów ustawy o instytutach badawczych oraz ustawy o zasadach finansowania nauki, w tym nowe symbole dla oznaczenia projektów realizowanych ze środków dotacji statutowych: symbol 65 dla projektów służących rozwojowi młodych naukowców, 66 – dla projektów dotyczących utrzymania specjalnego urzędnika badawczego oraz 67 – dla projektów dotyczących utrzymania i poszerzenia naukowych baz danych.

W zestawieniach przygotowanych przez PIG–PIB na potrzeby kontroli, jak również w wydrukach z ewidencji księgowej, widnieją m.in. symbole rozpoczynające się od liczb 65 i 66, odpowiednio na oznaczenie projektów służących rozwojowi młodych naukowców oraz utrzymania specjalnego urzędnika badawczego, zgodnie z klasyfikacją przyjętą w dokumencie pt. „Nowa symbolizacja tematów realizowanych w PIG–PIB”.

Kierownik PIG–PIB wyjaśnił, że przy tworzeniu ww. zarządzenia Dyrektora PIG–PIB przyjęto założenie, że katalog źródeł finansowania będzie katalogiem otwartym, z możliwością jego rozszerzania. Od momentu wejścia w życie ww. zarządzenia, w oparciu o nowe uregulowania prawne, następowało rozszerzanie katalogu źródeł finansowania nowych rodzajów projektów, w tym m.in. dotacji na utrzymanie specjalnego urzędnika badawczego (tematy rozpoczynające się symbolem „66”) oraz na rozwój „młodych naukowców” (tematy rozpoczynające się symbolem „65”). W związku z wdrażaniem w Instytucie nowego systemu informatycznego oraz mając na względzie zmiany jakie nastąpiły w ostatnich latach, przygotowywana jest nowelizacja ww. zarządzenia, regulująca omawianą dziedzinę funkcjonowania Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 610-663, 810-817, 883-887)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

³⁸ Wprowadzonych zarządzeniem nr 9 Dyrektora PIG–PIB z dnia 26 marca 2012 r. w sprawie stosowania zasad (polityki) rachunkowości.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*³⁹, wnosi o:

- 1) dokonywanie ocen pracowników naukowych i badawczo-technicznych w terminach określonych w ustawie o *instytutach badawczych*;
- 2) zaktualizowanie uregulowań wewnętrznych PIG–PIB w zakresie klasyfikacji zadań realizowanych w Instytucie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 19 grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Dyrektor
Departamentu Środowiska

z up.

Kornel Drabarek
Wicedyrektor

Kontroler

Kinga Poprzycka-Harczuk
specjalista k.p.

³⁹ Dz.U. z 2012 r., poz. 82 z późn. zm.